

NOTATKA

z posiedzenia Komisji Ustawodawczej

Data posiedzenia: 17 lutego 2009 r.

Nr posiedzenia: 154

Posiedzeniu przewodniczył: senator – zastępca przewodniczącego komisji Bohdan Paszkowski

- Porządek posiedzenia:**
1. Rozpatrzenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 czerwca 2002 r. dotyczącego ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (sygn. akt SK 5/02).
  2. Rozpatrzenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 października 2008 r. dotyczącego ustawy – Kodeks postępowania karnego (sygn. akt P 30/07)
  3. Rozpatrzenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 04 stycznia 2000 r. dotyczącego ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt K 18/99).

W posiedzeniu uczestniczyli: – senatorowie członkowie komisji,

– zaproszeni goście:

– Kancelaria Prezesa Rady Ministrów Departament Spraw Parlamentarnych:
– starszy specjalista – Kamila Michalak,

– przedstawiciel Biura Legislacyjnego w Kancelarii Senatu: Katarzyna Konieczko

Przebieg posiedzenia:

Ad. 1 Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 czerwca 2002 r. dotyczącego ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (sygn. akt **SK 5/02**) omówiła przedstawicielka Biura Legislacyjnego Katarzyna Konieczko.

Wyjaśniła, że Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją art. 40 ust. 3b ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w zakresie, w jakim nie gwarantuje osobie zatrzymanej w izbie wytrzeźwień prawa do udziału w posiedzeniu sądu, na którym rozpatrywane jest zażalenie w sprawie zasadności i legalności doprowadzenia do izby, jak również decyzji o zatrzymaniu oraz prawidłowości ich wykonania.

W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia Trybunał podniósł m.in., że wprowadzając siedmiodniowy termin dla przekazania zażalenia sądowi, ustawodawca nie stworzył gwarancji niezwłocznego rozpatrzenia sprawy zgodnie z art. 41 ust. 2 zd. 1 Konstytucji, zwłaszcza na wypadek przetrzymywania danej osoby w izbie wytrzeźwień przez dłuższy niż dozwolony ustawą okres (tzn. ponad 24 godziny). Tymczasem w opinii Trybunału Konstytucyjnego ustawa musi zawierać regulacje zapewniające natychmiastowe zwolnienie osoby umieszczonej w izbie wytrzeźwień w sytuacji, gdyby doszło do bezprawnego przedłużenia jej pobytu w takiej placówce.

Jak dotąd żaden z formalnie uprawnionych podmiotów nie wystąpił z inicjatywą ustawodawczą, mającą na celu wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego w pełnym zakresie. Jednakże w międzyczasie doszło do uchwalenia ustawy nowelizującej przepisy art. 464 § 1 i 3 k.p.k. (ustawa z dnia 7 lipca 2005 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego, Dz. U. Nr 169, poz. 1416), w ten sposób, że z dniem 21 września 2005 r. wymienione przepisy uzyskały nowe brzmienie. Do określonego w art. 464 § 1 k.p.k. katalogu zażaleń, których wniesienie pociąga za sobą prawo do udziału w posiedzeniu sądu odwoławczego, dodane zostało zażalenie na zatrzymanie, natomiast w

art. 464 § 2 k.p.k. wyraźnie wskazane zostało z kolei, że art. 451 k.p.k. (normujący kwestię udziału w rozprawie oskarżonego pozbawionego wolności) stosuje się odpowiednio również wtedy, gdy przedmiotem posiedzenia ma być rozpoznanie środka odwoławczego, z którym wystąpiła osoba zatrzymana. Nowelizacja ta była konsekwencją dostosowania prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 6 grudnia 2004 r., w sprawie o sygn. akt SK 29/04, w którym Trybunał stwierdził, iż art. 464 § 2 w związku z art. 464 § 1 k.p.k. jest niezgodny z Konstytucją przez to, że nie gwarantuje zatrzymanemu lub jego obrońcy albo pełnomocnikowi wzięcia udziału w posiedzeniu sądu rozpatrującego zażalenie na zatrzymanie.

Niemniej wyrok z dnia 11 czerwca 2002 r. nie został wykonany w takim zakresie, w jakim Trybunał Konstytucyjny orzekł również o konieczności zapewnienia osobie zatrzymanej w izbie wytrzeźwień udziału w posiedzeniu sądu, na którym rozpatrywane jest zażalenie w sprawie zasadności i legalności doprowadzenia do izby oraz prawidłowości jego wykonania. Ponadto realizacji nie doczekał się też postulat ustanowienia w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi takiego mechanizmu, który chroniłby prawa osoby bezprawnie przetrzymywanej w izbie wytrzeźwień pomimo upływu maksymalnego okresu pobytu w takiej placówce.

Wykonanie rozpatrywanego wyroku mogłoby polegać na zmianie brzmienia zakwestionowanego art. 40 ust. 3b ustawy, polegającej na uzupełnieniu tego przepisu o zastrzeżenie przyznające skarżącemu prawo do udziału w posiedzeniu sądu. Dzięki temu oraz w następstwie odpowiedniego stosowania art. 117 § 1 k.p.k. na sąd odwoławczy nałożony zostanie obowiązek zawiadomienia osoby wnoszącej zażalenie o czasie i miejscu posiedzenia, na którym przedmiotem rozpoznania będą zarzuty podniesione w tym środku odwoławczym. Poza tym w takim przypadku (przy zaistnieniu przesłanek z art. 117 § 2 k.p.k.) niestawiennictwo uprawnionego stanowić będzie przeszkodę dla orzekania co do zażalenia.

Dodatkowo należałoby uwzględnić normę konstytucyjną przewidującą możliwość niezwłocznego ustalenia w postępowaniu sądowym, czy działanie ingerujące w sferę wolności osobistej było legalne (art. 41 ust. 2 zd. 1 Konstytucji) poprzez zmianę siedmiodniowego terminu, o którym mowa w art. 40 ust. 3b ustawy.

Ustawa nowelizująca mogłaby więc, nadawać art. 40 ust. 3b ustawy następujące brzmienie: *ust. 3b. Zażalenie przekazuje się niezwłocznie sądowi rejonowemu miejsca doprowadzenia lub zatrzymania. Do rozpoznania zażalenia stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego. Skarżący ma prawo wziąć udział w posiedzeniu sądu.*

Wobec powyższego zastępca Przewodniczącego Komisji – senator Bohdan Paszkowski zgłosił wniosek o podjęcie inicjatywy ustawodawczej mającej na celu wykonanie tego wyroku.

Komisja jednogłośnie przyjęła przedstawiony wniosek (2 głosów „za”).

Do reprezentowania komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy został upoważniony senator Bohdan Paszkowski.

Konkluzja Komisja wnosi o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w tej sprawie.

Ad. 2 Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7 października 2008 r. dotyczącego ustawy – Kodeks postępowania karnego (sygn. akt P 30/07) omówiła przedstawicielka Biura Legislacyjnego Katarzyna Konieczko. Wskazała, iż Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją: art. 517c § 1 Kodeksu postępowania karnego w zakresie, w jakim formułuje nakaz stosowania przez sąd środka zapobiegawczego, w oparciu o samoistną podstawę zastosowania tego środka, którą stanowi chuligański charakter zarzucanego czynu, i wyłącza stosowanie art. 259 § 3 k.p.k.; oraz art. 517c § 4 k.p.k. w zakresie, w jakim, w razie skazania oskarżonego na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonywania, ustanawia chuligański charakter czynu samoistną podstawą zastosowania środka zapobiegawczego, i wyłącza stosowanie art. 259 § 3 k.p.k.

Trybunał Konstytucyjny zauważył, iż ww. przepisy, czyniąc chuligański charakter czynu samoistną podstawą stosowania środka zapobiegawczego, nakładają de facto na sąd obowiązek orzeczenia takiego środka, względnie przedłużenia jego stosowania. Co więcej: wobec oskarżonego (a na gruncie art. 517c § 4 k.p.k. wobec osoby skazanej nieprawomocnym wyrokiem) może zostać zastosowany najbardziej dolegliwy ze środków zapobiegawczych, tj. tymczasowe aresztowanie, chociaż prawnokarne zagrożenie zarzucanego mu przestępstwa nie przekracza jednego roku pozbawienia wolności, a zatem mimo tego, że w zwykłym trybie wydaniu takiego postanowienia sprzeciwia się – co do zasady – art. 259 § 3 k.p.k.

Opracowana przez Ministerstwo Sprawiedliwości propozycja nowelizacji k.p.k. zmierza do wykonania wyroku z dnia 7 października 2008 r. Dnia 20 listopada 2008 r. do Marszałka Sejmu wpłynął rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego, ustawy - Kodeks karny wykonawczy, ustawy - Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy 1394). Jest to propozycja zakładająca poważne przemodelowanie trybu przyspieszonego, a więc znacznie wykraczająca poza samo wykonanie wyroku TK. Przewiduje się m.in. wprowadzenie art. 517f w następującym brzmieniu: „§ 1. Postępowanie przyspieszone prowadzi się również w razie potrzeby przerwania rozprawy; łączny czas zarządzonych przerw nie może przekroczyć 14 dni. § 2. W razie zarządzenia przerwy sąd rozstrzyga w przedmiocie zastosowania środka zapobiegawczego. § 3. Przepisów art. 98 § 2 i art. 411 § 1 nie stosuje się.”

Z kolei w projektowanym art. 517g § 4 k.p.k. ma znaleźć się postanowienie odpowiadające w rzeczywistości art. 517c § 4 k.p.c. w aktualnym brzmieniu, przy uwzględnieniu zmiany, do jakiej doszło na skutek wypowiedzi sądu konstytucyjnego, a mianowicie: „W razie skazania oskarżonego na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania sąd, po wysłuchaniu stron, rozstrzyga w przedmiocie środka zapobiegawczego.”

Na marginesie trzeba ponadto dodać, że formuła rozstrzygnięcia, z jakiej w tym przypadku skorzystał Trybunał, nie powoduje powstania luki w systemie obowiązującego prawa, gdyż mocą omawianego wyroku wyeliminowane zostały tylko te elementy norm zakodowanych w art. 517c § 1 i 4 k.p.k., które wprowadzały wyjątek od zasad ogólnych. Zatem, wobec braku szczególnego uregulowania, sądy obowiązane są kierować się dyrektywami płynącymi z art. 249 § 1 k.p.k. oraz z art. 259 § 3 i 4 k.p.k.

W konsekwencji interwencja ustawodawcy nie jest tu bezwzględnie konieczna.

Wobec powyższego zastępca przewodniczącego komisji Bohdan Paszkowski zaproponował, aby komisja nie wносиła o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w sprawie wykonania tego wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Komisja jednogłośnie (2 głosy „za”) przyjęła przedstawiony wniosek.

Konkluzja Komisja nie będzie wносиć o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w tej sprawie.

Ad. 3 Również wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 04 stycznia 2000 r. dotyczącego ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (sygn. akt K 18/99) omówiła przedstawicielka Biura Legislacyjnego Katarzyna Konieczko.

Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności z Konstytucją art. 186 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie, w jakim uzależnia od urodzenia przed 1 stycznia 1949 r. stosowanie – do wniosków o emeryturę zgłoszonych po dniu wejścia w życie ustawy – przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki.

Dotychczas żaden z formalnie uprawnionych podmiotów nie wystąpił z inicjatywą ustawodawczą, której celem byłoby wykonanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego, bowiem za sprawą wyroku przywrócony został stan zgodności z Konstytucją (wyeliminowana została dodatkowa cezurza wieku), a organy rentowe zostały zobligowane do rozpatrywania wszelkich wniosków z uwzględnieniem jedynie postanowień przedmiotowego rozporządzenia (niezależnie zresztą od tego, że z dniem 1 stycznia 1999 r. do ustawy z dnia z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej wprowadzona została alternatywna podstawa prawna przejścia na wcześniejszą emeryturę, z której mogły korzystać osoby pobierające zasiłek stały, czyli opiekujące się niepełnosprawnymi dziećmi, spełniające takie przesłanki, jak: odpowiednio długi okres ubezpieczenia i ukończony 45 rok życia – zob. art. 31b ust. 7).

Na marginesie należy wskazać, że Trybunał potwierdził, iż do ustawodawcy należy ustalenie ewentualnego terminu, po upływie którego podjęcie decyzji o skorzystaniu z prawa do wcześniejszej emerytury miałyby już nie być możliwe, ale jak dotąd termin taki nie został wprowadzony. Wydaje się zatem, że obecnie uchwalenie regulacji w tym zakresie byłoby bezprzedmiotowe.

W związku z tym pozostaje stwierdzić, iż orzeczenie z dnia 4 stycznia 2000 r. nie wywołuje potrzeby podjęcia prac legislacyjnych.

Wobec powyższego zastępca przewodniczącego komisji Bohdan Paszkowski zaproponował, aby komisja nie wносиła o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w sprawie wykonania tego wyroku Trybunału Konstytucyjnego.

Komisja jednogłośnie (2 głosy „za”) przyjęła przedstawiony wniosek.

Konkluzja Komisja nie będzie wnosić o podjęcie inicjatywy ustawodawczej w tej sprawie.

W posiedzeniu komisji nie uczestniczyły osoby wykonujące działalność lobbingową.

Sporządzono w Biurze Prac Senackich